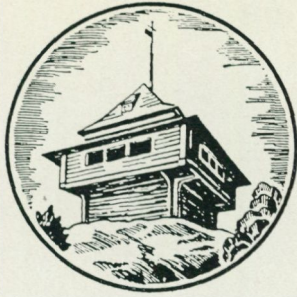

FATABUREN 1972

fataburen

Nordiska museets och Skansens årsbok 1972

FATABUREN

NORDISKA MUSEETS OCH
SKANSENS ÅRSBOK

1972

Redaktion: Christian Axel-Nilsson · Nils Erik Bæhrendtz ·

Sam Owen Jansson · Skans Torsten Nilsson

Layout: Torsten Stääf

Tryck: Tryckeribolaget Ivar Hæggström AB 1972

ISBN 91 7108 057 0

Omslagets färgplansch återger Julius Kronbergs porträtt av Artur Hazelius.
Det är i Nordiska museets ägo.

Skansenprogrammen och tidsandan

Från första början gav Artur Hazelius Skansen en tredelad uppgift: att skildra kultur och natur och att ge underhållning. Skansen var den logiska fortsättningen på det museala uppbyggnadsarbetet han börjat i Nordiska museet. I motsats till sina flesta samtida inom museivärlden ansåg han inte att de enstaka museiföremålen hade så stort värde i sig, allraminst när de ordnades i rader på väggarna enligt den då förhärskande typologiska metoden. Det var sammanhang han ville visa, historiskt, geografiskt och socialt. Föremålets roll i museet skulle vara densamma som de haft innan de kom dit. De var delar av den mänskliga miljön. Det var den som var det egentliga föremålet att visa från olika aspekter.

Hazelius hann aldrig uppleva Nordiska museets stora byggnad som färdig att inredas efter hans intentioner, men på Skansen kunde han fullfölja många av sina idéer. Dit flyttade han först enstaka byggnader, sedan hela komplex, för att visa människans närmaste miljö, hem och arbetsplatser. Till detta kom den yttre miljön av växt- och djurliv. Som den tredje komponenten infogades programverksamheten.

Vid Nordiska museets tjugofemårsjubileum 1898 sade Hazelius: »Skansens friluftsmuseum har en ännu vida

större räckvidd och ännu större uppgifter. Det strävar mer och mer att varda ett *levande museum*. – ett museum som ej endast visar byggnader och bohag, redskap af de mest skilda slag, minnesmärken . . . Det vill vid sidan af detta ännu mera. *Det vill framställa folklifvet i levande drag.*»

Bilden var inte fullständig utan den levande människan. Det behövdes en verksamhet, som gjorde det möjligt för besökarna att utan etiketter och pekpinnar uppfatta husen som naturliga ramar kring mänskligt liv. Där skulle spinnrockar surra och vävstolar slå och näsan kittlas av doften från nybakat bröd.

Begivenheterna inne i husen var emellertid blott en ringa del av den programverksamhet Hazelius startade. Som arrangör av fester torde han ha varit en av Stockholms flitigaste. Avsikten med festerna var, som han själv skrev i sin årsredogörelse för 1893 och 94, »dels att bereda bidrag till de dryga underhållskostnader museets mer och mer växande anläggningar kräfva, dels – och ingalunda i mindre grad – väcka och underhålla fosterlandskänslan genom högtidlighållande af vårt lands stora minnen samt att med den största möjliga historiska trohet framkalla bilder ur svenska folkets lif».

Många anledningar utnyttjades för

att organisera fester. Hit hörde minnesdagar med anledning av historiska händelser som Karl XII:s och Gustaf II Adolfs död. Dessa båda minnesdagar firades sedan varje år på Skansen fram till 1934 respektive 1946. Av liknande art är ju högtidlig-hållandet av Gustav-dagen den 6 juni. Den introducerades som svensk nationaldag av Hazelius 1893 och har så förblivit, fastän den 1916 omdöptes till Svenska Flaggans dag.

Årsrytmen markerades genom speciella program. Under trettondagshelgen uppträdde stjärngossar, Valborgsmässan begicks med eldar och från 1894 med studentsång av en kör som 1905 blev Stockholms studentsångarförbund. Den 1 maj och pingsthelgen firades också. Vid midsommar restes majstången och vid årsskiftet hölls nyårsvaka.

Av särskild betydelse både för festlivet i Stockholm och för museets ekonomi blev vårfesterna. Den första hölls 1893 och sedan pågick de årligen efter i stort sett samma mönster till 1928. Under en junivecka hölls en marknad av samma slag som Stortorget's julmarknad med försäljning av olika varor, där det ätbara spelade en stor roll. Som försäljningspersonal engagerades en mängd damer ur stockholmssocieteten, vilka iklädda folkdräkter och utan annan ersättning än det egna nöjet svarade för besökarnas timliga väl. För den andliga spisen var även sörjt genom försäljning av litterära bidrag från t. ex. Snoilsky, af Wirsén, Topelius, Bååth, Holmgren och Helena Nyblom. Dessutom underhölls besökarna vid flera tillfällen med speciella inslag av bellmanssång, bröllopståg m. m.

Den musikaliska underhållningen fick en betydande volym i programmet redan under de första åren med Flottans musikkår i spetsen. Den gav inte mindre än 67 konserter under 1893 och lika många året därpå. Också andra militära musikkårer gav sina bidrag och flera körer framträdde. I överensstämmelse med museets pedagogiskt nationella strävanden valde man företrädesvis att spela musik av svenska tonsättare som Bellman, Haeffner, Geijer, A.F. Lindblad, O. Lindblad, Wennerberg, Josephson och Söderman.

Förutom de större och regelbundet återkommande divertissementen förekom smärre inslag av olika art, som snabbt blev populära. Delsbostintan berättade i Bollnässtugan och Jödde i Göljaryd spelade dragspel och drog historier stående på Jöddes sten, som ännu ligger kvar i Marknadsgatan. Kullor »buförde» – vandrade till fäboden med alla djuren och blåste vallåtar i näverlurar och horn. Kanтеле och nyckelharpa lät höra sina toner och folkdansare fick ett säkert fäste i den stående repertoaren.

Denna programgiv, som Hazelius startade, gav lätthet och glädje åt verksamheten. Den engagerade en mängd frivilliga krafter till aktivt deltagande och lockade mångfaldigt flera att gå till Skansen. Även sådana som aldrig skulle ha gått dit om Skansen varit ett »vanligt museum». Men Skansen var ett ovanligt museum, och det kom till i en anda av nationell fest, som passade tidens romantiska sinnelag. Också Nordiska museets stora hall planerades ursprungligen för nationella fester, som skulle inramas av alla minnen från det förgångna. Den

1. Den första vår-
festen på Skansen
1893. Teckning för
Svenska Familj-
Journalen Svea av
Per Hedman.

delen av planen kom aldrig att full-
följas. Hazelius efterträdare hade
andra tankar om hur ett museum
skulle användas och längre fram i ti-
den hade de nationella festerna gått
ur modet. Men på Skansen kom den

spektakulära verksamheten att bestå
och utvecklas.

Alltsedan grundandet av Skansen
har alltså en av institutionens huvud-
uppgifter varit att levandegöra svensk
kulturtradition. Genom åren har na-

2. Riksdagsman Karl-Erik Eriksson från Värmland som auktionsutropare på Sollidens scen i TV-programmet »Auktion». Foto Svenskt Pressfoto 1971.

3. Valborg Uhlén väver i Delsbo-gården. Foto 1967.

turligtvis denna uppgift lösts på många sätt och presentationerna tagit sig olika former. Anledningarna till detta är många. Det beror till stor del på institutionens resurser vad beträffar ekonomi och lokaler. Det kan även hänga ihop med i vilka sammanhang man på ett naturligt sätt kan presentera programformer av detta slag. Och en mycket viktig faktor att ta hänsyn till är publikens inställning till det som bjuds. När det gäller en plats som Skansen måste man i ordet program lägga in dess vidaste bemärkelse. Här visas för numera närmare 2 miljoner besökare per år »program» alltifrån stora scenshower till en ensam väverska i en gammal gård. Allt

mellan dessa båda poler måste man uppfatta som program, som erbjuds en publik. Det förutsätter sålunda att publiken har ett aktivt intresse eller att man väcker intresset.

Genom åren har detta intresse skiftat. Under Skansens första år var svenska folket fortfarande starkt påverkat av de nationalromantiska och götiska idealen. I själva verket de ideal som varit grogrund för Skansens och Nordiska museets tillblivelse. Det medförde självfallet att vägen var väl jämnad för att producera program som levandegjorde svensk kulturhistoria för en intresserad och därför talrik publik.

Under 1900-talets två första decennier mattades dock det stora intresset och därmed också intresset för kärnan i Skansens verksamhet. De gamla romantiska idealen fick ge vika för

helt andra strömningar i tiden. Folkrörelsernas kamptid gav mindre utrymme åt historiska tillbakablickar – nu gällde det att se framåt. Men en period av intensivt framåtsträvande efterföljs ofta av ett stadium av eftertanke då historien får förnyad betydelse som ett säkert fotfäste för nya framtidsplaner. 1920-talet kom att betyda ett nyvaknat intresse för Skansens kulturhistoriska programverksamhet med de stora vårfesterna under en följd av år som höjdpunkter. De var oftast temabundna och förlagda till en viss tid och plats i den svenska historien. Publiken kom i stort antal för att få uppleva livet i Västra Vingåker på 1700-talet, Gustav III:s hov, Stockholm vid 1800-talets mitt eller samma stad under drottning Kristinas tid. Vårfesterna varade i regel en vecka och var enorma arrange-

4. Under Ernst Kleins ledning blev Skansens vårfester mycket realistiskt iscensatta. 1924 byggdes bl. a. lägerhyddor av det slag som ända in i nutiden begagnats på regementenas gamla övningsplatser. Officerare och manskap från Göta livgarde medverkade med exercis enligt gamla reglementen.

5. Försvarslånets medborgarfest på Skansen den 25 maj 1940, med dåvarande försvarsminister Per Edvin Sköld i talarstolen. Foto H. Svensson.

mang som krävde en stor frivillig insats av en rad olika organisationer. Av besökssiffrorna att döma går det inte att ta miste på dessa ofta pompösa historiska skådespels popularitet.

I slutet av 1920-talet och början av 1930-talet sjönk intresset för den rent kulturhistoriska programverksamheten, men ju svårare krissituationen blev kring våra gränser, desto mera samlades svenska folket kring de sym-

boler som betraktades som nationella. Medvetet eller omedvetet kom Skansen att under andra världskriget tjäna som något av en nationalsymbol och den självklara samlingspunkten för evenemang av sådant slag som en krigshotad och spänd stat kan enas kring.

Kristiden blev början till den publikmässigt största perioden i Skansens historia. Under 1940-talet och

Arne Biörnstad och
Ingemar Liman
Skansenprogram

50-talets början gled intresset sakta över från program av rent historisk eller nationell karaktär till vad som nu rubriceras som lättare underhållning. Freden medförde vidgade informationer över gränserna, nya kommunikationsmöjligheter och därmed följande vidgade intressen. Skansen kom hos publiken att spela rollen som »allaktivitetsplats» och inte bara ett kulturhistoriskt museum med uppgift att levandegöra vårt förgångna.

Efter ett decennium av svagt gensvar hos publiken börjar så under sextiotalets slut och sjuttiotalets början det starkt stegrade intresset för kulturhistorisk verksamhet som nästan kan rubriceras som en »ny våg», ibland benämnd »den gröna vågen».

6. Skäggmanslaget,
flitiga gäster på
1970-talets Skansen.

Vilka yttringar tar sig då denna nya våg? Först och främst skall fastslås att rörelsen denna gång är klart internationell. Den mest påtagliga yttringen gör sig kanske gällande inom folkmusikens område jorden runt. Här hemma har den gamla spelmanstraditionen kommit till heders igen och en stor grupp artister har numera dessutom på sin repertoar rent medeltida ballader. Men man går inte alltid så långt tillbaka i tiden. I Sverige har mycket av 1800-talets och det tidiga 1900-talets folkliga sång och musik letats fram ur sina gömmor. Likartat är förhållandet i flera andra länder. Så t. ex. ingår i Storbritannien nu såväl medeltida ballader som kolgruvearbetarnas sekelskiftessånger i dagens populära musiklistor. Internationellt spridd är bl. a. afrikansk och sydamerikansk folkmusik och naturligtvis den nordamerikanska s. k. Country and Western-musiken.

Intresset för folkmusiken har åstadkommit en mindre splittring inom den svenska spelmanskåren med en kategoriklyvning som anförts bl. a. av Håkan Roos i en artikel i Östgöta Correspondenten den 9 februari 1972. Han talar där om tre kategorier. Den första omfattar traditionsbärarna bland de äldre spelmännen, den andra den stora mellangruppen av andra, tredje generationens spelmän, vilka enligt Roos skiljer sig från föregående bl. a. genom avståndet till den levande folkliga traditionen. Slutligen så den tredje gruppen, »de yngre, socialt medvetna spelmännen för vilka folkmusiken har blivit en symbol för en social och kulturell väckelse».

Men det är inte blott inom musikens område man skönjer den nya

Arne Björnstad och
Ingemar Liman
Skansenprogram

vågen. Även inom filmen och litteraturen är den tydligt märkbar. En rad svenska filmer med historiskt eller social-historiskt motiv tillhör under senare år de mest publikdragande. Som exempel kan nämnas »Kvarteret Korpen», »Här har du ditt liv», »Elvira Madigan» och de två filmerna kring Vilhelm Mobergs utvandrarromaner. »Äppelkriget» med sin stomme av folksaga hade knappast heller blivit en sådan succé utan publikens nyväckta folkloristiska intresse. Bland litteraturen kan nämnas att en sammanställning över svensk folkpoesi tillhör 1972 års mest omtalade böcker.

7. Affisch från
Trygg-Hansa 1970.

**Trygg och Hansa vill ge
svenska folket bättre försäkringar.**

Därför går vi samman. TRYGG HANSA

Och Vilhelm Mobergs svenska historia och Per Anders Fogelströms stockholmsböcker har blivit bestsellers.

Mycket påfallande är också den nya vågen inom reklamen. Här har man i ett flertal fall tagit fasta på slogans av typen »gammaldags», »hederlig», »äakta svensk» etc. och använt sig av gamla fotografier och illustrationer jämsides med nytagna fotos av personer i folkdräkter. I detta sammanhang kan även påpekas det märkbart ökade intresset att anskaffa egna folkdräkter. Beträffande denna nya inriktning av reklamen har Dan Lundberg i Ekonomiska Forskningsinstitutet i en artikel i Dagens Nyheter den 2 augusti 1972 summerat företeelsen sålunda: »Svenskheten med gröna sommarängar och sörgårdsreproduktioner fungerar på samma sätt som tjugiga heminredningsreportage i veckotidningarna. Reklamens uppgift och mål är ju att förknippa en produkt med en situation som folk vill vara i.»

Hur kan då en global folkrörelse av detta slag uppstå så snabbt? Hur kan nu något som här i Sverige för bara 10 år sedan förlöjligades med termen »knätofseri» helt hastigt bli accepterat och en populär företeelse speciellt bland den i sådana fall mycket kräsna ungdomen?

Det finns inget enkelt och entydigt svar på den frågan. Vad som har skett är att delar och produkter av ett samhälle i utveckling, vilka funnits som naturligt gods inom vissa grupper, nu har spritts till en vidare krets. Det är en vanlig företeelse inom kulturhistorien. Det rör sig här dels om en »lågkultur», som inom sig håller element

nödvändiga eller naturliga för existensen, dels om en »högkultur», som kan höja upp drag ur lågkulturen till funktioner dessa drag normalt inte haft. Vi känner igen förloppet från 1800-talets forskningar, där dialektala ord och föremål som ingick som fasta men omedvetna delar av en samhällsgrupp skänktes status och värde hos forskare och i samlingar. Och idag betalas på auktioner och i antikbodas höga priser för bruksföremål ur kök och ladugårdar, föremål som nu hamnar på finrumsväggar och hallbyråer. Det är alltså fråga om en värdesförändring, som är vanlig när en företeelse lämnar sin ursprungliga sociala omgivning.

Det finns flera anledningar till att förändringen äger rum nu och så snabbt griper kring sig. En mycket betydelsefull faktor i sammanhanget är den förut omnämnda reaktion som följer på perioder av hastigt framåtskridande. Efterkrigstiden har ju helt präglats av enormt snabb utveckling på framför allt de tekniska områdena. Under sådana snabba utvecklingsskeden uppstår normalt vissa stagnationsperioder, en viss form av andhämtning. Men denna gång har också en annan komponent kommit in i bilden, nämligen den mänskliga miljön. Forskningen konstaterar att vi som en följd av den intensiva industriella utvecklingen håller på att skada miljön omkring oss. Det som det tagit jorden miljoner år och människan många generationer att bygga upp, kan vi nu genom en oförsiktig handling rasera på ett ögonblick. Strävandena att rädda detta natur- och kulturarv pågår nu världen över. Kopplat med detta är också protesterna mot

den på många håll tidigare förda centraliseringspolitiken. Flykten från landsbygden har här i Sverige varit ett begrepp i flera decennier. För att få arbete och lön har människor tvingats lämna sina fädernegårdar och flytta in till tätorterna. Vi lägger nu ner mellan 100 och 150 jordbruk i veckan och under 1960-talet flyttade 110.000 norrlänningar till det redan tätbefolkade Sydsverige. Den kulturella rotlöshet som naturligt kan bli en följd av sådana omflyttningar torde vara en av de viktigaste faktorerna bakom det nya aktiva intresset för det kulturella arvet.

Samtidigt har rörelser av mera direkt politisk karaktär verkat. Dessa internationella rörelser har bl. a. på sina program haft kamp för glömda eller förtryckta grupper i samhället. Detta har t. ex. medfört att kulturdrag från folk i underutvecklade länder tagits upp i mera utvecklade stater. På vissa håll har nya impulser t. ex. inom områdena klädedräkt eller musik blivit så betydelsefulla att de trängt ut de inhemska och medfört resultat som att man på ett tunnelbanetag i Stockholm kan möta en grupp svenska ungdomar klädda i sydamerikanska dräkter spelande indiansk folkmusik på autentiska instrument, på väg hem till Farsta från en föreläsning på universitetet.

Av likartad karaktär är den verksamhet med Folk-song Clubs, som förekommer så allmänt i t. ex. England. Någon kväll i veckan hyser en förening in sig på vanligtvis en pub och sjunger vad som rubriceras som folksongs. Ofta har dessa sånger karaktären av arbetar- eller politiska kamp-sånger från sekelskiftets gruvor och

8. *Folkmusik från hela världen har nu blivit var mans egendom. Foto Svenska Dagbladet 1969.*

industrier. Medlemmarna i föreningen gör själva uppteckningar av sångmaterial efter traditionsbärare och då och då presenteras också sånger sjungna direkt av meddelarna. Intresset för detta material har nu i snart ett decennium varit oerhört stort bland den brittiska ungdomen och genom vissa institutioners hjälp har också den

upptecknade musiken kunnat bli arkiverad och vetenskapligt behandlad.

Vad beträffar själva spridningsmöjligheterna går dessa naturligtvis inte att jämföra med tidigare epokers. Ett massmöte med t. ex. folkmusik som genomgående inslag och som på platsen samlar 100.000-tals deltagare kan ju i praktiken följas jorden runt sam-

9. Herr T. (Torgny Björk) och hans spelmän, en folkmusikkväll på »Kurbits» i Gamla stan i Stockholm. På detta ställe höll VPK sin valvaka vid senaste riksdagsmannaval. Foto Celso Franzetti.

tidigt och någon vecka senare kan band och skivor ligga på grammfonaffärernas diskar. Här spelar ju också de kommersiella intressena en viktig roll. En tillräckligt stark ekonomisk drivkraft kan idag med utnyttjande av den moderna massmediatekniken förändra människors intresseområden på ett sätt som för bara något tiotal år sedan var helt otänkbart.

Hur möter nu en institution av Skansens karaktär denna nya våg? Som inledningsvis omnämnts ligger i Skansens grundtanke att vara ett levande museum. En aktiv programverksamhet har alltsedan grundandet av institutionen ingått som en naturlig del i dess tillvaro. Vissa av aktiviteterna har därför funnits med hela tiden. Så är fallet med bl. a. folkdansarna och spelmännen. Skansen har hållit ett eget danslag och ett eget spelmanslag. Dansarna uppträder dagligen under högsäsongen och anlitas även flitigt för framträdanden utanför området. Under vintern övar man in nya danser och tränar upp nya medlemmar. Denna verksamhet bedrivs tillsammans med spelmännen, som dessutom framträder vid andra tillfällen. De spelar t. ex. dagligen på olika platser inom Skansen under högsäsongen.

KURBITS

Innestället för visor, jazz och folkmusik

I GAMLA STAN INVID STORTORGET TEL.203351

I KVÄLL

Jack Downing & The Other Side
Lördag: Herr T och hans spelmän
Vi öppnar kl. 21. Pizzor, öl, kaffe.
Välkomna önskar Elsie och Kuno

Arne Biörnstad och
Ingemar Liman
Skansenprogram

10. Värmländsk
kolmila på Skansen.
Foto 1971.

11. Härjedalskt all-
mogebröllop med
två brudpar på
Skansen. Bröllops-
måltid på Tings-
vallen. Foto 1970.

Samma gamla anor har också många av de aktiviteter som dagligen bedrivs i hus och gårdar. Där spinnas, bakas, vävs, ystas, kärnas eller stickas. Och där förekommer vid sidan av hemsysslorna mera renodlade hantverk. Här intar verksamheten i Skansens stadskvarter en särställning, men sedan gammalt har även hantverk bedrivits i mera allmogebetonade byggnader. Som exempel kan nämnas korgflätning, klockmakeri och smide.

Alltsedan Stadskvarterets begynnelse under 1930-talet har hantverkare regelbundet arbetat där. För 25 år sedan sammanslöt man sig till ett Skansens Borgerskap där varje yrke har sin ålderman med bl. a. uppgiften att ansvara för nyrekryteringen av hantverkare. Borgerskapet framträdde till en början endast vid vissa tillfällen som vid julmarknaden och enstaka hantverksdagar. Under senare år har dock dess verksamhet starkt ökat så att den 1972 omfattar 25 tillfällen. Inom Skansens Borgerskap finns närmare 20 hantverk representerade.

Denna ökning av aktiviteterna gäller även i hög grad hemsysslor och hantverk i Skansens allmogebyggnader. Det eftersträvas nu att man under hela året någonstans inom området skall finna exempel på denna verksamhet. Den intensifieras i samband med hantverksdagar och större publikdagar t. ex. julmarknaden. Vid detta tillfälle ges en rad prov på olika traditionella julförberedelser såsom ljusstöpnig och bakning. Flera av dessa produkter presenteras sedan på de dukade julbord som sedan länge visats vid Skansens julmarknad. Vidare är ett flertal varor av detta slag till salu på själva marknadsplatsen.

Till detta kommer större program med kulturhistorisk bakgrund. Dit hör de bröllop som alltsedan 1890-talet förekommit på Skansen, oftast benämnda »allmogebröllop». Vid de flesta tillfällen och speciellt under senare år har man då gått tillväga så att en direkt förebild, en berättelse över ett bröllop vid någon bestämd tidpunkt tagits som bakgrund, varpå en rekonstruktion ägt rum. En rad andra programpunkter av samma slag förekommer också.

En annan företeelse som förtjänar att nämnas i detta sammanhang är den aktivering av Oktorpsgården som ägt rum under de senaste åren. Gården har försetts med en djurbesättning som i stort skall motsvara den som fanns där då anläggningen flyttades på 1890-talet. Hittills har det varit möjligt att bedriva denna verksamhet endast under den varma årstiden. Det är givetvis ett önskemål att kunna förlänga detta säsongprogram till hela året. Skansen bör kunna visa husdjur i deras naturliga miljö, särskilt för skolbarn. Det är då nödvändigt att ha djuren tillgängliga under höst- och vårterminerna, vilket hittills inte varit möjligt, därför att ingen av Skansens museala ladugårdar fyller kraven för vinterförvaring av djur. Möjligen kan nya möjligheter till det skapas vid uppförandet av en ny skånegård, som skall ersätta den nedbrunna gården från Ravlunda.

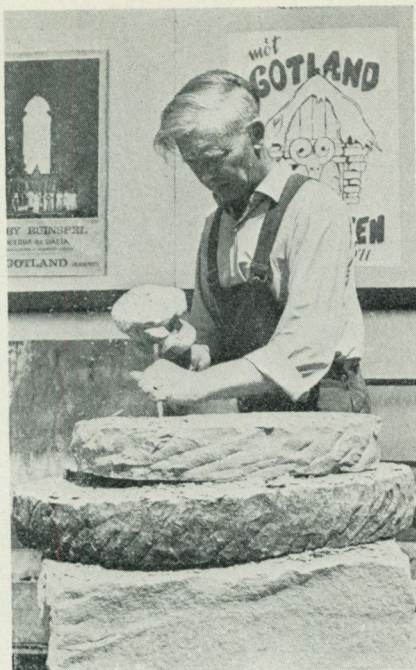
I det föregående har nämnts det väsentliga i att på olika sätt möta det publika intresset. Ett sätt är här länge prövat och befunnet livskraftigt. Det finns en utpräglad önskan hos en rad sammanslutningar, korporationer och yrkesgrupper att framträda vid s. k.

12. Näringslivsutställning under Gotlandsveckan på Skansen 1970.

13. Demonstration av fårklippning i Sommarhagen under Gotlandsveckan.

14. Slipstenshuggare
från Burgsvik på
Gotland demonstre-
rar sitt hantverk
under Gotlands-
veckan.

dagar på Skansen. Det har resulterat i t. ex. Folknykterhetens, Polisens, Musikskolans, Svenskamerikanarnas, Spårvägens, Fackliga Centralorganisationens, Kyrkornas och Korpens dagar. Alla dessa och många andra »dagar» i samarbete med olika intressegrupper gör både medverkande och åskådare medvetna om att Skansen är en institution som angår och engagerar dem. »Dagarna» är därför en programtyp som hör också framtiden till.

SUMMARY

The Skansen programmes and the time-trend

The new ideas about museums which Hazelius had begun to practise through the Nordiska Museet could be better

Detsamma gäller de »veckor», som nu prövats i större skala vid två tillfällen, Gotlandsveckan 1971 och Dalaveckan 1972, där hela landskap fått möjlighet att visa sin särart och utveckling från gammal tid till dagens aktuella problem. Dessa veckor fordrar mycket stora ekonomiska och personella insatser för att ge gott resultat. De hittills genomförda programmen har dock gett sådan genklang att landskapsveckorna med säkerhet kommer att fortsätta.

Skansens program bör också i det kommande präglas av den särart som institutionens unika uppbyggnad ger anledning och möjligheter till. Fri-luftsmuseet är Skansens kärna och programverksamheten skall i första hand utnyttjas till att ge en bild av livet i Sverige och göra det på ett sådant sätt att besökarna uppfattar museets verksamhet som en bro mellan nu och förr.

I denna verksamhet skall Skansen som hittills eftersträva ett kontinuerligt samarbete med så många grupper som möjligt i dagens samhälle. Därför skall Skansen ständigt söka aktivera och engagera nya intressenter samtidigt som intresset hos de redan engagerade skall vidmakthållas.

Kort sagt. Programmet skall vara ett av medlen att nå Skansens mål – att ge perspektiv på vår egen tid genom att visa vad vi bygger på.

developed at Skansen. It was important to start different kinds of activities to show how people and things had func-

tioned in their original environments. Single buildings and whole complexes which had formed people's nearest environments, their homes and working places, had been removed to Skansen. Here spinning-wheels would hum, hand-loom would thud and the visitor's nose be titillated by the smell of bread fresh from the oven. A living museum should present folklife in a living way. It should be possible directly to imagine the houses as settings for human life. On the programme was also arrangements of national festivals. Their aim should be "to enhance the patriotic feeling" and as faithfully as possible present pictures from the life of the Swedish people. Calendar festivals with connections to the seasons of the year were also occasions for festive arrangements.

Besides the regular items occasional ones were offered to the public: popular story-tellers, herdsmen's tunes blown on traditional wind instruments, kantele and "key-fiddle" playing, and folk dances.

Visitors were attracted to Skansen through these activities, and where there had been no active interest before, it was aroused by the engaging programme. During the first years of the 20th century national romanticism lost its hold on large groups of society and the interest in Skansen diminished. During the 20's the historical interest was revived, but in the 30's the number of visitors decreased again. During the war Skansen became something of a national symbol and this was also one of its best periods with regard to the number of visitors. After the war new ways of international contact opened and the programmes gradually shifted towards lighter entertainment forms. From the end of the 60's cultural history has met with a new response. This is an international trend and has sometimes been called the "green wave". Most obviously it manifests itself in the field of folk music.

The old fiddler traditions are taken up again. The artistes have medieval ballads on their repertory, and African and South American folk music is widely spread as is also North American so-called Country and Western music. "The new wave" is leaving its marks also in literature and film. A greater interest in folk costumes is also noted. This global movement may be explained in several ways. An important one is probably the cultural rootlessness caused by the technical development and the resulting changes of social structure.

In this connection should be noted the possibilities of diffusion afforded to the different movements by the technical development.

How does an institution like Skansen meet the new wave? The basic principle of Skansen is to be a living museum. Certain activities have been going on the whole time. This is for example the case with the folk dances and the folk musicians. Just as early started many other activities which are daily to be seen in the houses and farms, such as spinning, baking, weaving, cheese-making, churning, and knitting. In the 'old town' about 20 arts and crafts are represented. Certain more comprehensive programmes of historico-cultural interest have recurred since the 1890's. One is the so-called peasant wedding. During the warmer part of the year the Oktorp farm with its stock of animals has been kept running. Special "days" for different crafts and interest groups have been arranged, and they have undoubtedly made both performers and spectators aware of Skansen as an institution. The same applies to the special "weeks" where whole provinces have had an opportunity of exhibiting their characteristic features. The programme of Skansen should be so formed as to give the visitors a conception of the museum as a bridge between old times and new.